

A férfi a célra koncentrálni, a nő mindent lát

A két nem közötti gondolkodás-, viselkedésbeli különbségek az evolúciós fejlődés során kódolódtak belénk

FORRÁS: PIXABAY

A férfi és nő közötti különbség már a történelem előtti időben főfájást okozott a feleknek, a problémákat pedig gyakran nem oldották meg, hanem elkerülték. Mióta a patriarchális rendszer omlani kezdett, a két nem kénytelen megoldani évezredek óta hanyagolt problémáit. Ehhez pedig elengedhetetlen, hogy ismerjük a múltunk. Erről szól Csonta András pszichológus (portrékon) elemzése.

A hogy a patriarchális rendszer lassan felbomlik, a férfiak és a nők közötti távolságok minden tekintetben csökkennek, a nemek igyekeznek közelebb kerülni egymás különbségeinek megértéséhez. Manapság a férfiaknak folyamatos fejtörést okoz a nők menstruáció körül tapasztalható, hormonális változásoknak betudható esetenkénti ingerlékenysége, hangulati változásai. A férfiak ilyenkor igyekeznek kedvesebben viselkedni, tekintettel lenni társukra. Ezzel szemben a bibliai időkben ezt úgy oldották meg, hogy amikor a nő „tisztátalan” volt, egy külön erre használt sátorba száműzték. De nem csak ebben az időszakban igyekeztek elke-

szélyes foglalkozások kisajátítása – vadászat, katonáskodás – a későbbi társadalmi, kulturális, de még genetikai viszonyokat is befolyásolta.

Modern koponyánkban kőkorszaki elme

Mivel a férfiak harccal keresték a nyerveiket, az ehhez kapcsolódó értékek előtérbe helyeződtek. Az számított sikeres férfinak, aki jó vadász volt, jól harcolt, társai elismerték és tisztelték. A sikeres férfi az volt, aki nagyobb eséllyel szaporodhatott és utódjairól gondoskodhatott. Ennek köszönhetően azok a tulajdonságok öröklődtek, amelyek a férfiakat jó vadásszá, harcosná és társaik által elismertté tették. Hasonló történt a nők esetében: mivel rájuk hárult az a feladat, hogy otthon maradjanak a törzsi közösségben és gyerekeket neveljenek, illetve gondoskodjanak egymásról, ezért azok a tulajdonságok váltak értékesé és keresetté, amelyek elősegítették az otthon maradt nők együttműködését és a gyereknevelést. Ezek a tulajdonságok aztán mind a környezet, mind a társadalom és a kultúra hatására egyre mélyebbre és mélyebbre ivódtek, mígnem elérték a jelenlegi formájukat.

Bár életmódunk és környezetünk gyökeres és elképesztően gyors változáson ment át, a kódolás, ami évezredek óta a túlélésünket segítette, gyakorlatilag ugyanaz maradt. Ma is ugyanazok a mechanizmusok működnek, amelyek rengeteg problémát és súrlódási pontot szülnek. „A férfiak lusták, a nők egész nap tesznek-vesznek” – mondogatják sokszor. Az eredeti felállásban a férfias foglalkozások elképesztő, hirtelen igénybevétel követeltek. Amikor vadászatra indultak, gyakran napokig keresték a vadat, folyamatosan figyelniük kellett, hogy észrevegyék a zsákmányt vagy az esetleges ragadozókat, majd ezután következett az igazi kihívás, a harc. Két ilyen erőpróba között a férfiak előszeretettel pihentek ki a fáradalmakat, ülték a tűz mellett némán. Ez segített abban, hogy testük felkészüljön az újabb vadászatra, és sérüléseik gyógyuljanak. Ezzel szemben a nők feladatai kisebb intenzitásúak voltak, viszont egész napos igénybevétel követeltek. A gyűjtögetés nem nehéz, viszont rettenetesen időigényes, a kis energiatartalmú, növényi táplálékot, bár könnyű megszerezni, sok is kell belőle. Mindemellett a gyerekeket is figyelni kellett legalább félszemmel, az otthon maradtakról gondoskodni kellett, illetve egymásra figyelni. Ez a felállás később sem változott: míg a férfiak kemény mezei és fizikai munkát végeztek – ami később a nők jussa is lett, minden egyéb feladatuk mellett –, addig a nőknek a házimunkák végeláthatatlan sora jutott. A férfi hazaérve pihenni kezdett, míg a nőnek még ezer apró dol-

Harmónia. A modern világban sokkal szorosabban kell együttműködnünk, hogy kiegyensúlyozott életet élhessünk

ga akadt, amit kötelessége volt elvégezni. Napjainkban is hasonlóan működünk a megváltozott környezet ellenére is, csak a nőkre egyre nagyobb nyomás kerül: eddig a férfi végezte a kemény fizikai munkát, a nő az időigényes házimunkát. Am immár a férfi igénybevétele is egyre inkább szellemi, a nők pedig a háztartásvezetés mellett kénytelenek ugyanúgy munkát vállalni. Ilyen terhelés mellett kénytelenek vagyunk átértékelni a munkamegosztást, hogy jobban megoszoljon a teher.

Egyik fél sem működik rosszul

„A férfi csak morog, a nő pedig megállás nélkül beszél” – ezt a sztereotípiát is ismerjük. A férfiak közismerten hallgatagabbak a nőknél egy kiadós eszmecsere után, vagy csak egyszerűen hajlamosak beleüldözni egy néma tevékenységbe, például barkácsolásba, vagy esetleg a televízió bámulásába. Míg a férfiaknak annak idején előnyösebb volt szavak nélkül megérteniük egymást, a nőknek, akikre a család és a törzs összetartása, konfliktusainak megoldása, a fiatalok tanítása hárult, arról nem beszélve, hogy mindennapjaik is unalmasabban teltek, a beszéd használata sokkal előnyösebbnek számított. Ez annyira érezhető, hogy a leánygyermekek tipikusan hamarabb tanulnak meg beszélni, mint a fiúk, mi több, az iskolában is jobban teljesítenek a nyelvi képességeket igénylő feladatokban. Vagy tapasztalhatjuk, hogy a férfi hazajön a munkából elfáradva, a nő pedig, aki sokszor egész nap otthon sürgölődött egyedül, alig várja, hogy beszélhessen valakivel. Milyen volt a munkában? – kérdezi, mire a válasz nagyon gyakran mindössze ennyi: jó. Meg kell értenünk, hogy beszéd terén a különböző igények természetesek és egyik fél sem működik rosszul. A férfiaknak gyakran szükségük van csendes pihenőre, olykor igénylik a hosszabb beszélgetéseket. Ha mindkét fél megérti ezt, kicsit közelítik egy-

máshoz igényeiket, máris közelebb vagyunk az arany középuthoz.

Másként látunk

Sokszor hallani azt a panaszt is, hogy a férfiak csak egy dologra tudnak figyelni, és nem veszik észre, ami az orruk előtt van. Ennek a problémának a gyökerét ismételt az ősi foglalkozásunkban kereshetjük. A vadászat és a harc úgyszintén nagyon nagy koncentrációt igényel. A célzás képessége, hogy pontosan hajtsuk a dárdát és lőjük a nyílvesztőt, igényel egy fajta „csó-látást”, ahol a férfi csak a célra figyel és semmi másra. Tekintetét egy pontra összpontosítja, és nem veszi le róla. Ezzel szemben a gyűjtögetés, nagyon gyakran a gyerekfelügyelet mellett, több irányba egyszerre kiterjedt figyelmet követelt a nőktől. Ennek az eredménye, hogy amikor a férj kinyitja a hűtőszekrényt, mert keresi a tejfölt, amelyről tudja, hogy a második polc bal oldalán található, elégedetlenül csukja be, mondván, hogy nincs ott. Ha a feleség odamegy

san a polcot és ne várjuk el, hogy átlássa, a szoba melyik sarkában jelent meg egy újabb pókháló – bár, ha felhívjuk rá a figyelmét, egy bottal nagyon pontosan le tudja szedni. Bordó, karmazsin, bíbor, vörös: piros az egész a férfinak. A férfiak színérzékelése maga után némi kívánnivalót. Bár ugyanazokkal az érzékszervekkel rendelkezünk, mégis a bejövő inger feldolgozásánál nyilvánvaló különbségeket figyelhetünk meg. Ugyancsak ősi foglalkozásainkban kereshetjük ennek okát. A bézs bundájú szarvas is pont olyan alkalmas zsákmánynak számított, mint a rozsdabarna, ám egy kék és indigószínű bogó közül lehet, hogy csak az egyik volt ehető, míg a másik egy mérgező növény termése volt. A női munkakörökben a szín sokkal fontosabbnak számított, így ennek érzékelése is jobban kifejlődött. Ne várjuk el, hogy a férfi különbséget tudjon tenni két körömlakk árnyalata között!

Fejlődésünk során testi és biológiai adottságunknak betudhatóan különböző feladatokat vállaltunk a túlélés érdekében, ami kétségtelenül

Meg kell értenünk, hogy beszéd terén a különböző igények természetesek és egyik fél sem működik rosszul. A férfiaknak gyakran szükségük van csendes pihenőre, hogy erőre kapjanak egy újabb beszédhez, míg a nők sokkal jobban bírják, olykor igénylik a hosszabb beszélgetéseket.

és kinyitja, egyből odanyúl a harmadik polc jobb sarkába, mert az ő figyelme sokkal kiterjedtebb. Ez a férfi részéről nem figyelmetlenség, hanem pontosan az evolúciósan belénk kódolt figyelem eredménye.

Meg kell értenünk, hogy itt egy minőségbeli különbségről van szó: az éles, kizáró jellegű figyelem és a kiterjedt pásztázó figyelem közötti különbségről. Sokkal egyszerűbb úgy leosztani a feladatokat, hogy mindenki olyan tevékenységet végezzen, amelynek – a képességei szerint – jobban meg tud felelni. Hadd méricskélje a férfi milliméterre pontos-

hatással volt genetikánkra, gondolkodásunkra és viselkedésünkre. Bár ezeknek oka már rég a távolba vészett, örökségük megmaradt. Most, a modern világban, amikor sokkal szorosabban kell együttműködnünk, hogy teljes és kiegyensúlyozott életet élhessünk, legyünk tekintettel egymásra és különbségeinkre, igyekezzünk megérteni ezeket és ezeknek tudatában segíteni egymást.

CSONTA ANDRÁS

A szerző pszichológus, pszichoterapeuta

rülni az összetűzést: nomád társadalmakban a nők külön háltak, aszszonysátrakban, de nem is olyan rég a magyar társadalomban is megvolt a rend: „asszonyoknak, macskáknak a házban, embernek és kutyának künn a helye.” Ha mindezt ki-egészítjük a férfitársadalom nők felletti uralmával, láthatjuk, sokáig a különbségeknek kevés ütközőpontja mutatkozhatott meg. Azt kénytelenek vagyunk elismerni, hogy rengeteg dologban különbözünk mind fizikailag, mind viselkedésileg. A férfiak átlagosan nagyobbak és súlyosabbak a nőknél mintegy harminc százalékkal. Szórzetük erősebb, válluk szélesebb és csipőjük keskenyebb. Ám mindezek eltörpülnek a legnagyobb különbség mellett: nincs méhük, ezért képtelenek gyerekszülésre.

A két nem közötti biológiai különbségek nagymértékben befolyásolták későbbi viselkedésünket. Gyermekszülési képessége miatt a nő a fajfenntartáshoz elengedhetetlen erőforrássá lépett elő. Bár a férfi közreműködése is szükséges, mind időben, mind befektetett energiában elenyészik a kilenc hónapos várandósság és az azt követő gyerekgondozás ágas-bogas teendői mellett. A fizikai erőfölény és a ve-